

Лідія Попович,
Інститут педагогіки НАПН України,
Київ, Україна

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ГРОМАДСЬКО-АКТИВНОЮ ШКОЛОЮ

Ключові слова: державно-громадське управління; громадсько-активна школа; демократизація управління, нова українська школа; базова модель нової української школи.

Нами виявлено, що державно-громадське управління, задеклароване в багатьох нормативно-правових документах не завжди виконується з різних причин, тому сьогодні необхідні зміни в управлінні українською школою, нова модель забезпечить демократизацію управління, соціальне партнерство, активну співпрацю школи, сім'ї, громади, які сприятимуть якісній освіті і розвитку кожного учасника навчально-виховного процесу.

Вітчизняні вчені досліджували проблеми розвитку громадянського суспільства, державно-громадського управління освітою і новою українською школою, інформаційно-комунікаційні

основи громадсько-державного управління освітою та загальноосвітнім навчальним закладом: Л. М. Гриневич, Л. М.Калініна, С. В. Королюк, В. Г. Кремень, О. М. Онаць, О. В. Пастовенський, Л. І. Паращенко та інші. Концептуальні засади організаційно-економічних механізмів і технологій реалізації громадсько-державного управління загальноосвітнім навчальним закладом у сучасних умовах розкрито у наукових дослідженнях Л. М. Калініної, О. М. Онаць.

Висвітлення досвіду громадсько - активної школи та перспектив запровадження моделі управління громадсько - активної школи, базової моделі нової української школи.

Проблеми управління освітою, загальноосвітніми навчальними закладами, запровадження інновацій як механізму розвитку в освіті досліджували: Н. М. Бібік, Л. М. Ващенко, Л. І. Даниленко, Г. В. Єльнікова, Л. М. Калініна, Л. М. Карамушка, О. В. Сухомлинська, О. І. Ляшенко та інші.

Проблеми теорії і технології управління загальноосвітніми навчальними закладами як активними соціально-педагогічними системами досліджують вітчизняні вчені : Л. М. Калініна, Г. Д. Матвєєва, О. М. Онаць, Л. І. Паращенко, Я. Є. Стемковська та інші.

На думку вітчизняного ученого Л. М. Калініної «нова форма управління в системі середньої освіти передбачає надання керівникам академічної, організаційної та фінансової автономії, свободи з персоніфікованою відповідальністю за одноосібно прийняті рішення, прозорість індивідуальних і колективних управлінських рішень, потребує обґрунтування на партнерських демократичних засадах та втілення у практику роботи. Для досягнення ефективного управління системою середньої освіти нагальним є розробка і модернізація не лише форм управління, а й методів, технологій і механізмів управління, поступове перетворення централізованого державного

управління на демократично децентралізоване, впровадження гнучких моделей управління в системі середньої освіти та мати інноваційний характер» [1, с. 42].

Організаційні механізми державно-громадського управління, які реалізуються саме в громадсько-активній школі, висвітлено у наукових працях О. М. Онаць, які дослідниця визначає як «організаційну структуру, що становить форму впорядкованості служб і підрозділів, забезпечує відповідність їх взаємодії; організація управління системою освіти загальноосвітнього навчального закладу на практиці, яка охоплює об'єкт і суб'єкт управління та взаємовплив між ними; сукупність цілей, завдань, функцій, методів управління, організаційної структури та результати функціонування ЗНЗ; узгоджена взаємодія громади і влади у вирішенні різних питань освіти, прийнятті управлінських рішень, виконанні адміністративно – управлінських функцій, створенні прозорого соціального середовища для всіх суб'єктів, опора на громадські організації та спільноти, створення «горизонтальних» управлінських структур, делегування повноважень. Механізмом громадсько-державного управління також є створення освітніх громадських організацій, агенцій, спілок тощо» [3, с. 43].

Громадсько-активна школа – це навчальний заклад, метою діяльності якої є не тільки надання якісних освітніх послуг учням, але й прагнення до залучення наявних ресурсів місцевої громади, батьків та жителів територіальної громади до вирішення соціально-культурних, організаційно-виховних, управлінських проблем, які постають перед новою українською школою, громадою, країною.

На переконання дослідниці О. М. Онаць «сутність феномену управління ГАШ полягає в тому, що керівник разом зі своєю шкільною командою та представниками громадських структур має запроваджувати державно-громадську модель управління з

посиленням ролі громадських структур. Для трансформації школи в громадсько-активну керівництву навчального закладу необхідно організувати роботу над спільним баченням його розвитку, забезпечити командне навчання з метою руйнації рутинних підходів і вироблення інноваційних, створити ефективну модель взаємодії педагогічної спільноти, громадськості та влади у розв'язанні освітніх проблем школи та проблем громади» [1, с. 49].

Теоретичний аналіз наукових джерел, досвід практичної діяльності громадсько-активних шкіл дає підстави стверджувати, що громадсько-активні школи мають такі проблеми: організація управління громадсько-активною школою, розвиток партнерських стосунків школи і місцевої громади, волонтерства, пошуку інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками, ресурсного забезпечення, створення освітнього інформаційного середовища та інші.

У результаті проведеного нами дослідження виявлено, що діяльність громадсько-активних шкіл позитивно впливає на розвиток активності членів громади, школа стає невід'ємною частиною демократичного суспільства, а демократичні цінності інтегруються в шкільне життя, формуються лідерські якості учнів та педагогічних працівників, навчальні заклади стають конкурентоспроможними, а досвід роботи громадсько-активних шкіл набуває поширення.

Упровадження експериментальними навчальними закладами моделі управління громадсько-активної школи, як активної соціально-педагогічної системи, сприяє вдосконаленню управління навчальним закладом, розвитку громадянської активності членів громади, можливості не тільки надавати якісні освітні послуги учням, але й розвивати громаду, залучати батьків і мешканців громади до вирішення соціальних та інших проблем. Модель громадсько – активної школи, як базова модель нової української школи, необхідна

для шкіл, діяльність яких здійснюється в сучасному демократичному суспільстві.

Громадсько-активна школа може бути базовою моделлю нової української школи, використовуючи ідеї громадянської освіти, створюючи єдине поле громадянського виховання учнів, залучаючи всі ресурси місцевої громади, громадські організації, педагогічних працівників, учнів, батьків до шкільного життя та участі у житті громади. Досвід роботи управління вітчизняних громадсько-активних шкіл презентується на засіданнях Всеукраїнського клубу директорів: «Інноваційні технології управління новою школою в Україні», яке було проведено на паритетних засадах Асоціацією керівників шкіл України (АКШУ) та Інститутом педагогіки НАПН України. Проблеми державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом, організації діяльності громадсько-активних шкіл, розвитку партнерських відносин, волонтерства були темою дискусії на засіданні.

Упровадження розробленої нами моделі громадсько-активної школи (ГАШ) у навчальних закладах Київської та Житомирської областей, забезпечує управління розвитком навчального закладу, активізацію і розвиток громадянської освіти, громади через гуманізацію суспільно-економічних відносин і формування нових установок особистості як громадянина країни і «Малої Батьківщини».

Виявлено, що директори навчальних закладів Київської та Житомирської областей переконані в тому, що заклади освіти, особливо інноваційні, є осередком науки, культури, освіти в громаді. Автономію загальноосвітнього навчального закладу розуміють як отримання конституційних гарантій, реального фінансового забезпечення і можливість ним розпоряджатися і реалізувати освітні плани.

Сьогодні в умовах створення територіальних громад необхідні нові підходи до організації науково-методичної роботи та самоосвіти керівника та вчителя: створення науково - ресурсних центрів (пунктів, секторів), пошуку нових засобів роботи з учнями, шляхів розвитку школи, інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками, створення освітнього інформаційного середовища, умов для підвищення активності педагогів, використання інноваційних форм роботи: однією з таких ефективних форм роботи є робота в командах.

Отже, на нашу думку, громадсько-активна школа, як базова модель нової української школи, може позитивно вплинути на якість управління розвитком навчального закладу, партнерські відносини між педагогічними працівниками, учнями, батьками, мешканцями громади, сприятиме упровадженню інноваційних форм роботи з педагогічними працівниками, створенню освітньо - культурного інформаційно-інноваційного середовища.

Список використаних джерел:

1. Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки НАПН України за 2016 рік. – К.: Інститут педагогіки, 2016. – 260 с.
2. Калініна Л. М. Теоретико-методичні засади інформаційного забезпечення організаційного механізму управління загальноосвітнім навчальним закладом : монографія / Л. М. Калініна. – К., 2014. – С. 246 .
3. Онаць О. М. Концептуальні засади організаційних механізмів і технологій громадсько-державного управління загальноосвітніми навчальними закладами : посібник / О. М. Онаць; за наук. ред. Л. М. Калініної. – К. : 2015. – 109 с.
4. Попович Л. М. Упровадження досвіду громадсько-активних шкіл. / Л. М. Попович // Stav, problemy a perspektivy pedagogickeno studia a socialneg hrace, Vysoka skola Danubius Faulted socialnych studii, Sladkovicovo, Slovenska republika. – 2016. – С. 232-235.
5. Попович Л. М. Громадсько-активна школа – одна з ефективних моделей навчального закладу / Л. М. Попович // КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кафедра професійної освіти та менеджменту. – Суми. – 2016. – С.210-213.
6. Попович Л. М. Громадсько-активна школа як активна соціально-педагогічна система / Л. М. Попович // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Ресурсно-орієнтоване навчання в «3D»: Доступність, діалог, динаміка», м. Полтава, АКУП ПДАА, 20-24 лютого 2017 року, С. 256-260.